

RENAȘTEREA

Trecut în registrul special dela Tribunalul Cluj, Secția III, sub Nr. 111—1938.

„Și din ce în ce mai mult sporeau cei ce credeau în Domnul, mulțime de bărbați și femei. Așa încât scoteau pe cei bolnavi în ulițe și-i puneau pe paturi și pe năsalii, ca viind Petru, măcar umbra-i să umbrească pe vre-unul dintre ei“.

Fapte, 5, 14—15.

ORGAN NAȚIONAL-BISERICESC SĂPTĂMÂNAL

Abonamentul anual: 400 Lei.

Director: Dr. I. MATEIU

Redacția și Administrația:
Cluj, Piața Cuza Vodă Nr. 3.

Bun de imprimat

POLITICA PREOȚIMEI

— Cuvântarea P. C. consilier Dr. Sebastian Stanca, la deschiderea congresului asociației preoților din secția Cluj, ținut în Huedin în 27 Iunie 1939 —

În toamna acestui an se împlinesc douăzeci de ani de când s'a pus temelie episcopiei noastre în cetatea Clujului. O privire retrospectivă asupra acestor două decenii de viață bisericească ortodoxă și națională în această eparhie, ne îmbie constatarea unor realizări epocale în istoria bisericii noastre. La aceasta am ajuns — cum spune regretatul nostru episcop Nicolae Ivan într'una din cuvântările sale — „prin muncă desinteresată, încordată, prin spirit de dreptate creștinească și de îngăduință, prin îmbrățișare frățească, concentrând și grupând pe toți fiii aleși ai neamului și bărbații de seamă ai eparhiei la muncă de organizare și consolidare în curată armonie și sinceră colaborare.“

Constatarea aceasta a fericitului nostru episcop Nicolae Ivan poate și trebuie să fie pentru toată lumea și mai ales pentru noi preoții un document pentru verificarea adevărului că numai prin armonia și colaborarea tuturor elementelor se pot realiza lucrurile mari și o cinuzură pentru viitor, care să ne călăuzească și în munca noastră de mâine.

Prin nouă constituție a țării noastre preoțimea a fost scoasă de pe arena politicii militante și i s'a creiat o situație a parte în stat. Preoțimea însă este un factor de importanță primordială în viața statului, în calitatea ei de conducătoare și îndrumătoare în contact imediat cu masele poporului, alcătuitor de stat. În consecință preoțimea nu se poate desinteresa de credincioșii ei nici în problemele de politică, mai ales pentru faptul că statul nostru și poporul nostru face și trebuie să facă o politică națională.

În situația schimbată se pune deci întrebarea: ce politică se face preotul.

Răspunsul nu poate fi altul decât: preotul să facă politică

clericală. Se vor speria unii de acest cuvânt, considerând clericalismul ca o tendință de dominațiune profesională a preoțimei asupra celorlalte clase sociale. Acesta a fost principiul clericalismului apusean al evului mediu. Clericalismul nostru însă nu poate fi trecut prin această priză, deoarece clerul românesc nu a avut și nu are nici acum prerogative sau privilegii moștenite din trecut pe cari să și le apere. Nu are nici tendința de a câștiga pe seama sa anumite prerogative față de alte tagme sociale. Clerul nostru nu vrea altceva decât dreptate și echitate pentru toți, clerul nostru nu vrea altceva decât ca politica statului să se întemeieze pentru toți pe principiile evangheliei lui Hristos.

Acesta este clericalismul nostru. Și dacă medicii, avocații, profesorii, învățătorii și toate celelalte tagme fac politica lor profesională, de ce n'am avea dreptul să facem și noi o politică clericală? Cu atât mai vărtos că politica noastră clericală nu are un caracter exclusivist, ci suntem slujitori ai religiei, ai credinței și moralei evanghelice. Suntem obligați în baza profesiunii noastre clericale să apărăm cu toată energia steagul sfintei noastre credințe strămoșești cu toate tradițiile ei de dreptate morală socială, și să chemăm în jurul acestuia pe toți enoriașii noștri închegându-i într'o singură voință care nu poate fi alta decât îndrumarea vieții de stat în albia principiilor morale ale bisericii, cu valoare absolută pentru toate vremile.

Această politică clericală a fost făcută de înaintașii noștri vremi îndelungate până în zilele noastre. În luptele noastre naționale din trecut, preoții erau în fruntea acestor mișcări, ei călăuziau aceste lupte sub flamura bisericească, făceau deci o politică adevărat cleri-

cală, care avea în vedere revindicări naționale bazate pe principiile morale ale evangheliei.

Oare astăzi nu este nevoie ca și în trecut pentru fortificarea ideologiei naționale pe baza principiilor morale ale evangheliei? Noi credem că și astăzi, poate mai mult ca altădată, numai pe această cale se poate realiza asanarea morală și materială a statului și a societății noastre omenești. Purificarea vieții naționale și de stat nu se poate realiza decât numai pe calea refacerii morale, iar refacerea morală nu se poate înfăptui decât cu ajutorul principiilor evangheliei lui Hristos.

Experiența anilor trecuți ne-a demonstrat că s'au ivit și în țara noastră curente cu tendințe de a distruge biserica și pe slujitorii ei. S'au rostit odată sentințe grave chiar dintr'un scaun ministerial la adresa clerului, un simptom al concepțiilor de falsă democrație care s'a furisat în sufletele politicianilor francmasoni și atești.

Datoria noastră este de a lupta cu toată hotărârea împotriva tendințelor distrugătoare și a ne folosi de întreg ascendențul ce-l avem asupra enoriașilor noștri de a-i câștiga pentru o ideologie nouă, ideologia preconizată în cele de mai sus, de a vedea grupate toate elementele sănătoase ale țării într'o cruciată mare a moralei sociale bazată pe preceptele bisericii noastre creștine.

Și dovada cea mai convingătoare ne-o oferă politica răposatului episcop Nicolae Ivan, care numai pe calea aceasta a putut săvârși realizările epocale, lăsate urmașilor săi prin concentrarea și gruparea tuturor fiilor aleși ai neamului și a bărbaților de seamă ai bisericii, indiferent de preocupările politice lor de partid, pe cari i-a

Continuarea pe pagina a 2-a.

EVANGHELIA

Matei 5, 14—20.

Mântuitorul a fost neîntrecut meșter al cuvântului, dar a ținut să-și sublinieze cuvintele mai frumoase decât mărgăritarele cu fapte; El însuși a ținut să pună în practică divinele Lui învățături. Credința fără de fapte e moartă. Deaceia le spune Apostolilor, că alături de propovăduirea cuvântului marea lor grijă trebuie să fie viețuirea după învățăturile mântuitoare; viața lor cea de toate zilele trebuie să fie lumina oamenilor.

Propovăduirea prin fapte a constituit totdeauna preocuparea principală a Bisericii. Mereu trebuie puse în fața oamenilor exemple de felul cum se poate trăi în duhul lui Hristos. Indiferența, șovăirea, indoiala pot fi înlăturate numai prin cele mai frumoase pilde de eroism creștin. Acesta e motivul pentru care, alături de sărbătorile consacrate cinstitii lor, Biserica îi mai cinstește pe sfinții Părinți în cinci Dumineci ale anului liturgic.

Viața sfinților e cel mai bun comentariu al Evangheliei. Marele lor merit nu e numai acela de a fi păstrat învățăturile mântuitoare în curățenia lor divină, ci e și acela de a ne fi arătat — prin pilda vieții lor — cum trebuie să rodească aceste învățături în viața de toate zilele.

Fără indoială comoara cea de mare preț a oamenilor e credința dreaptă; numai ea ne poate inspira atitudinea trebuitoare în toate clipele vieții, numai din ea se poate adăpa voința făptuitoare a omului. Dar nu e mai puțin adevărat, că dovada credinței drepte o constituie faptele bune — faptele, cari contribuie la consolidarea bunei înțelegeri între oameni și la progresul lor pe toate tărâmurile.

Spre a face cât mai armonioasă viața între oameni, spre a împărtăși fiecărui om cât mai multe bunuri, Dumnezeu a dat oamenilor feurite daruri. Dela cei ce sunt „lumina lumii“, dela sfinții Părinți putem învăța felul cum trebuie să fructifice fiecare darul de care a fost împărtășit și putem învăța cum cei înzestrați cu feurite daruri suntem una prin Hristos și prin darul Duhului sfânt.

Faptele bune izvorâte din credință dreaptă ale sfinților ne învață cum să-L mărim pe Dumnezeu. I. G.

grupat în jurul său la munca de consolidare și la munca constructivă prin armonie și sinceră colaborare a tuturor.

De aceea am salutat cu deosebită bucurie principiul politice religioase de stat, preconizată de însuși M. S. Regele, și pusă la temelie constituției celei noi, în perfect acord cu tradiția de veacuri a vieții românești și cu interesele vitale ale viitorului țării și neamului

românesc.

Iar dela obligația de a lucra pentru adâncirea și fortificarea acestui principiu, preoțimea nu se poate sustrage.

De aceea preoțimea trebuie să facă politică, o politică intransigentă națională și religioasă pe toată linia și fără rezerve, în temeiul principiilor vecinice ale evangheliei lui Hristos.

TREI ANI...

In ziua S. S. Apostoli Petru și Pavel s'au împlinit trei ani dela descinderea P. S. Episcop Nicolae Colan în capitala Ardealului ca să preia cârma vechii ctitorii alui Ștefan cel Mare. O fericită inspirație emanată din taințele providenței a determinat acest pas hotărîtor. Cu el se începe un capitol de istorie și viață bisericească — și de-oparte și de alta. Pentru persoana arhierului a adus mărime, pentru Eparhie și chiar întregă Biserică binecuvântare și progres.

Par'că abia eri vestia frumoasa revistă „Viața Ilustrată” despărțirea patronului său de prietenii și colaboratorii din Sibiu, anunțând nădejdea unei înfrățiri și desinteresate colaborări — în Cluj — prin legământul dragostei creștine puse în slujba scopului înalt. Dar iată că au trecut de atunci trei ani în armonie și muncă.

Acum, ajunși pe scara a treia a anilor săpată în urcșul timpului, la popasul întăritor, se cuvine să reprivim din înălțimea lor calea bătătorită. Perspectiva clară și complexul lucrurilor ne dă icoana fidelă, iar efortul depus îi ridică valoarea.

Valoarea crește prin măreția realizărilor multiple, atât pe teren material, cât și spiritual. Biserica ortodoxă întregă a avut prilejul să simtă fiorii de înălțare, Episcopia Clujului în special. Căci orice cinstire și apreciere a capului ei viza și biserica, în care se încadrează perfect. Apoi vrednicia și cinstirea persoanei oferea și anumite drepturi și beneficii instituției, în temeiul cărora s'a resimțit un început de nouă organizare și prosperare spirituală bisericească.

Spicuiind în liniamente mari măsurile de îmbunătățire luate în virtutea puterii ministeriale, înregistrăm cu bucurie duhul nou al educației integrale, bazat pe vibrațiile credinței religioase înstăpânit în școli. Grija față de desvoltarea armonică a trecutului — a pus la temelie științei apa vie a credinței în care să se scalde intelect și suflet. În lumina străveche și puternică a religiei să se reflecteze toate mijloacele de progres cultural.

De o importanță esențială este inițiativa de normalizare a învățământului teologic, care reclamă prin însași organizația și posibilitățile de funcționare

ocrotirea bisericii.

Experiența îndelungată dela Sibiu confirmă apoi și rostul și efortul ce l-ar putea da trecerea unei școli normale sub conducerea bisericii de fiecare eparhie.

Din proiectele și măsurile realizate în domeniul cultelor, înșirăm în primul rând împlinirea vechiului desiderat bisericesc.

Complectarea scaunului vladicesc dela Maramurăș, drept stavilar contra încercărilor de convertire și stâlp de razim național.

Dublarea ajutoarelor acordate pentru preoții din Munții Apuseni și Săcuime.

Noul proiect de salarizare a preoților, cu pregătire academică.

Recunoașterea gradației a V-a la salariile preoțești.

Luarea la buget a diurnelor protopopești după numărul lor.

Salarizarea tuturor cântăreților bisericești cu pregătire.

Noul proiect de Legea Cultelor.

Reglementarea sectelor religioase.

Iată un program frumos de acțiune merituosă pentru biserică. Unele s'au împlinit, altele n'au apucat să se îplinească. Dar și așa au un merit de bun început. Odată puse pe tapet, ele vor pătrunde pe rând în arsenalul realizator.

În ce privește realizările eparhiale, putem anunța pe lângă toate obligațiile speciale dela Minister, cele următoare:

Edificarea noului local pentru Academia Teologică și instalarea noului internat în actuala Academie. Importanța și soluționarea fericită a acestui aranjament o pot aprecia în deajuns preoții noștri, cari au

cunoscut neajunsurile din str. Bălcescu 21. În comparație se cunoaște valoarea faptei.

Vechiul neajuns cu frigul din Catedrală s'a delăturat prin introducerea caloriferului. Lucru greu, de proporții mari, dar binevenit și laudabil. Urmează să se mai introducă și în Reședința și Academia Teologică.

Capela Academiei Teologice pentru trebuințele teologilor.

Noul aranjament din Reședința s'a făcut cu simț estetic și gust de artă pentru a corespunde oricăror cerințe.

Înfăptuirea „Internatului fiilor de preoți” dela diferitele școli din Cluj, pentru a putea primi o îngrijire și educație specială, pe lângă înlesnirile posibile ce se vor face preoților.

Concomitent se va aranja și neajunsul „Căminului Preoțesc”, care va putea oferi găzduire confortabilă și ieftină preoților noștri veniți la Cluj.

Între proiectele de viitor putem aminti edificarea unei case pentru plasarea „Fondului Preoțesc de Ajutorare.”

Fundațiile au fost sporite prin înființarea celor două noi, adică: Fundația „Gheorghe Sion” și „Fundația Dr. Vasile Covrig”, ambele de mărime considerabilă.

Mai presus de toate trece însă viața nouă spirituală, — culturală. Un apostolat viu și intens manifestat prin propovăduire și slovă a luat ființă. Acolo unde biserica și împrejurările cer, cuvântul arhieresc răsună cu căldură și prestigiu. Îngrijita apariție a revistei „Viața Ilustrată” alături de „Renașterea” își fac datoria misionară din plin.

Mult apreciatele conferințe au avut răsădit puternic în sufletul auditorului, lăsând urme

FOILETON

Contribuția Bisericii noastre la opera școlară din ținutul Bistriței.

Dar nu numai datorită acestor școli s'a deșteptat poporul nostru la o cultură a cărei pecete era românească, ci și alte împrejurări au făcut ca frunzașii satelor să învețe românește. Pentru noi era de mare folos mănăstirea Vadului întemeiată de Ștefan cel Mare, apoi alte mănăstiri din apropiere ca cele din Chiuești, Gârbău (jud. Someș), cari toate erau adevărate focare de cultură curat românească și ortodoxă. Un alt fapt ce nu trebuie uitat, a fost legătura cea vie ce exista între noi și Moldova, printrucă Carpații nici când n'au fost zid despărțitor. Legăturile aceste frățești erau foarte vii și continue: orice înzestrare cu cărți bisericești se făcea prin călugării ce veneau la noi sau prin oameni ce mergeau de aici la diferitele mănăstiri, spre a-și câștiga darul preoției.

Între astfel de împrejurări a luat ființă începutul folosirii limbii românești și în scris. Preoții ajunși în stăpânirea ei au început să o lase moștenire fiilor lor urmași în preoție, ori să instrueze pe dieci în cântările bisericești, și aceștia la rân-

dul lor să învețe și pe copiii sătenilor mai înstăriți, în citirea ceaslovului. Și așa școala românească până la sfârșitul veacului al XVIII a stat strămtorată de vânturile stăpânirii streine, sub aripa blândă și părintească a maicii sale: Biserica. Biserica este deci cu tot dreptul, mama școlii noastre.

Dacă până în aceste vremuri, despre cari amintim, Românii din aceste părți n'au avut școli propriu zise, înzestrate cu învățători meniți a instrua pe toți copiii din sat, aceasta nu se datoră relei voinți sau lipsei de inițiativă a noastre, căci toate acestea se aflau înăbușite în sufletul nostru pe urma sărăciei și împilării dușmane. Nu lipsiau nici pildele de urmat în privința aceasta, pe cari le aflam din belșug la Sașii din jurul Bistriței. Numai ce folos de toate când tu fiu de iobag nu ai dreptul să înveți carte, decât în urma îngăduinții domnului de pământ, care nu vedea cu ochi buni deșteptarea iobagilor săi.

Cu toată opreliștea, avântul poporului nostru pentru cultură a fost de toată lauda. Analele arhivei Bistrița referitoare la istoria Gimnazului latino-catolic din Bistrița, începând din 1729 și până la deschiderea școlilor românești, sunt pline de nume românești, ca o dovadă a numărului mare de tineri Români din jur, cari cercetau a-

ceastă instituție, unde primeau o aleasă cultură străină. Toți acești elevi deveneau mai târziu conducătorii și apărătorii firești ai poporului nostru.¹⁾

Am amintit mai înainte că, curentul reformării deși a căutat să ne îmbie floarea otrăvitoare a credinței lor sub forma limbei românești, totuși neamul nostru — asemenea albinei ce sugă numai nectarul dulce din floarea cu părți veninoase — a primit doar graiul dulce românesc, iar otrava credinței a respins-o în majoritatea cazurilor. Dacă deci acest curent a adus cu sine deșteptarea încrederii în limba noastră, un alt curent numit al „catolicismului” ne-a adus în tolba plină de săgeți înveninate și îndreptate împotriva noastră, un alt îndemn: stăruința de a ne deschide școlile proprii.

Este știut că, la anul 1688 Ardealul ajunge sub stăpânirea Habsburgilor și îndată după această schimbare a împrejurărilor politice, se începe lupta de vânare iarăși îndreptată spre bietul Român. Datorită apucăturilor cunoscute de veacuri a iezuiților, curții din Viena îi reușește să atragă de partea sa un anumit număr de Români, unindu-i cu biserica Romei. A trebuit să promită mult pentru

¹⁾ „Românii la gimnazul latino-catolic din Bistrița 1729—1779” de V. Șotropa, în „Transilvania” 1901.

adânci de învoire și primenire sufletească. Gândul curat și căldura sufletului le dă putere de pătrundere chiar și în sufletele neîncrezătoare. Bunătatea n'are piedeci. În fața ei se închină și reavoința. În aceste condițiuni biserica noastră cu principiile ei sănătoase și o conducere înțeleptă nu poate decât prospera. Faptele mari ne alimentează mereu încrederea și

nădejdea. Sub puterea lor primim încrezători în viitor.

Meritul este al celui ce le dă trăire și viață. Iar noi cinștim prin ele pe făptuitor. „Nu numai pentru înălțimea stării lui, ci pentru credința cu care își împlinește slujba oricare ar fi ea“, după cum spune însuși în ultima conferință.

Întru mulți ani Stăpâne!

V. M.

Sfințirea bisericii din Teocul-de-jos.

O sfințire de biserică nu poate fi considerată un act obișnuit, nici atunci când noul lăcaș se ridică într-o veche comunitate; dar mai ales nu poate fi considerat un act simplu când se sfințește biserică nouă pe ogor nou.

În satul Teocu din județul Someș s'a zidit biserică nouă pe ogor nou. Credința strămoșilor a izbucnit ca un foc închis de veacuri în smarc de jar, aruncându-și flăcările până la cer, ca o jertfă biblică. Dumnezeu a răsplătit și a ajutat, căci s'a ridicat biserica pentru suflete ca împăciuire și afirmare pentru adevăr.

Silueta bisericuței din Teocu se proiectează pe orizontul satului, ca o lumină dumnezeiască dela care se alimentează toți, cu focul credinței și-și sporesc duhul curăteniei în fața altarului zidit de cele 10—20 familii ortodoxe din loc.

Noi nu putem ști mângăerea și nici mândria lor când își privesc casa zidită pentru Dumnezeu și pentru vecie, ca un simbol viu al trăirii lor în duhul dreptei credințe ortodoxe. Nu putem ști nici truda lor, nici năcazul, nici fericirea lor, când au muncit pentru ridicarea bisericii. Dar am simțit împreună cu ei, în ziua de 24 Iunie a. crt., când s'a sfințit biserica lor, o sfântă unire sufletească, trăită cu toate sentimentele, încercate de ei, până la terminarea sfântului lăcaș. Am trăit împreună

cu ei o renaștere-sufletească, isvorată din dragostea dreptei credințe și din sbuciumul pentru unirea sufletească a tuturor, așa cum vremurile ne-o spun.

P. S. Sa Nicolae Colan, Episcopul Clujului, însoțit de d-nii consilierii V. Sava și Ion Goron, precum și de d-l col. Petrescu, prefectul jud. Cluj, au sosit în localitate la ora 9.30, fiind așteptat de autoritățile comunale, în frunte cu primarul, la poarta triumfală dela intrarea în comună.

La poarta bisericii a fost primit de micii străjeri din loc și de un sobor de preoți. D-l protopop Zaharie Man al Dejului a ținut o scurtă cuvântare de bun sosit, arătând bucuria personală și a locuitor, că P. S. Sa vine să sfințească casă nouă lui Dumnezeu.

La sfânta slujbă a sfințirii a luat parte mult popor adunat din satele învecinate, dornic de a se împărtăși de sfințenia mărețului act și de lumina învățăturilor arhieresti.

La sfârșitul sfinte slujbe P. S. Sa a ținut o cuvântare frumoasă, cumpănită după popor și după actul sfânt săvârșit atunci. P. S. Sa a arătat însemnătatea zilei de 24 Iunie în care se serbează nașterea sfântului Ion Botezătorul, spunând că toți suntem datori să ne îmbrăcăm cu virtuțile acestui sfânt și mare proroc. Sufletul curat al prorocului Ioan trebuie să-l aibă credincioșii.

Biserica trebuie să fie lăcaș sufletului alb, sufletului strămoșesc. Cuvântarea a fost rostită dela suflet la suflet, pentru a aduce roade imbelșugate.

Gestul frumos al locuitorilor din Teocu să fie exemplul viu pentru

toți credincioșii, iar strădania ieromonahului din loc, prin a cărui trudă s'a ridicat sfântul lăcaș, colindând satele și adunând obolul credincioșilor creștini, să fie făgaș de urmat pentru cei ce păstoresc turma cuvântătoare.

Correspondent.

INFORMAȚIUNI

Știre personală. P. S. Episcop Nicolae Colan a fost Dumineca trecută la Brașov, unde a luat parte la întrunirea colegială de 25 ani a „maturizanților“ dela vestitul liceu Andrei Șaguna. Din Brașov P. S. Sa s'a dus la București spre a asista la ședințele Sf. Sinod și a participa la alegerea noului Patriarh din ziua de 30 I. c.

Adunarea generală a Despărțământului eparhial al Asociației Clerului. Marți, în 27 Iunie a. c. s'a ținut la Huedin în cadrele obicinuite adunarea generală anuală a Despărțământului eparhial al Asociației „Andrei Șaguna“ a clerului ortodox. Raportul amănunțit îl vom da în numărul viitor.

Ședințele Sf. Sinod. Convocat în sesiune extraordinară, Sf. Sinod și-a început ședințele în 26 I. c. fiind prezent și d. N. Zigre, ministrul cultelor. D-sa a prezintat proiectul de lege pentru înființarea mitropoliei Olteniei. A doua ședință a avut loc în 27 I. c. Inaltul for bisericesc a luat cunoștință de înscăunarea noului patriarh Cristofor al Alexandriei. S'a decis să se intervină la ministerul educației naționale ca la numirile profesorilor de religie din învățământul secundar să se ia și avizul chiriarhilor respectivi. Personalul de control al învățământului religios trebuie să fie recrutat dintre acei pe cari biserica îi socotește apți pentru aceste posturi. S'a hotărât apoi ca preoții înainte de a deschide o acțiune în justiție să ceară avizul chiriarhilor, acțiunile lor fiind altfel nule.

S'a decis ca o mănăstire din Cernăuți să fie transformată în mănăstire de maici cu obligația ca să se înființeze pe lângă ea și un institut

de surori de ocrotire. S'a hotărât apoi ca depunerea jurământului în fața instanțelor judecătorești civile să se facă cu un ceremonial deosebit și numai în cazurile grave, iar nu pentru orice lucru neînsemnat. Spre a se da posibilitatea tuturor tinerilor cu studii teologice de a practica, Sf. Sinod va interveni la forurile în drept ca să fie trecute în buget toate parohiile nou înființate în eparhii.

Arhiepiscopia Sibiului și înzestrarea oștirii. D-l Armand Călinescu, Președintele Consiliului de Miniștri a primit o scrisoare din partea I. P. S. S. Nicolae, Arhiepiscop și Mitropolit, prin care îi anunță, că Clerul pastoral al Arhiepiscopiei ort. rom. din Alba-Iulia și Sibiu, funcționarii Cons. arhiepiscop. dimpreună cu Corpul didactic al Academiei „Andrei Șaguna“ și a școlii de cântăreți din Sibiu, au subscris salariul pe o zi pentru înzestrarea armatei.

Totalul contribuțiilor în sumă de lei 107.639, — în care intră și salariul pe o lună al I. P. S. S. a fost depus la B. N. R., filiala Sibiu.

Tara și Mihail Eminescu. Volumul omagial al lui Eminescu, tipărit din prilejul pomenirii celor 50 de ani dela moartea poetului, a realizat un record necunoscut încă la noi. În mai puțin de trei săptămâni s'au epuizat primele două ediții și cererea fiind enormă urmează să apară zilele acestea o a treia ediție din acest volum omagial. Costă 50 lei și se vinde numai în expoziția dela Luna Bucureștilor.

Consiliul eparhial ort. rom. Cluj.

Nr. 3530/1939.

Circulară

către toate oficiile protop. și parohiale.

Indrumăm oficiile noastre în subordine să-și procure cât mai neîntârziat broșura „Căminul cultural“

ca să poată îndoi sufletele conducătorilor de atunci și să primească noua situație. Între multele privilegii se pune în perspectivă și puțința creării de școli cu caracter românesc și dreptul de a cerceta aceste școli, natural în fond să fie cu caracter prozelițic. Promisiunea a întârziat mult până la realizarea ei, căci abia în 1754 se încep școlile dela Blaj și urmează apoi deschiderea porților școlilor catolice, unde se adânceau tinerii noștri în desgroparea trecutului românesc.

Sfârșite apoi luptele confesionale dela 1700—63, masa mare a poporului românesc și ortodox câștigându-și dreptul la libertate în credința sa, se începe și la noi lupta pentru ridicarea culturală a poporului. Această luptă era mai strălucită și mai demnă tocmai prin dârzenia și sărăcia cu care era purtată. Nu am avut ocazia să deschidem școli curate ortodoxe și românești în părțile aceste și în vremurile de cari vorbim, dar s'a întărit tot mai mult dorul de a citi și scrie românește. Și acest dor nespuse își află alinarea tot în sistemul vechilor școli din tinda bisericuței, numai cât flacăra ardea mai puternic și numărul celor ce se împărțeau de lumina ei era mai mare. Dovadă mulțimea de notițe românești, păstrate pe diferitele cărți bisericești.

Cu toată nizuința noastră de-a putea deștepta cultura în popor, soarta vitregă ni s'a opus până târziu de tot către sfârșitul veacului al XVIII-lea.

Pentru poporul din acest ținut, până la sosirea acelor vremi fericite, au fost de mare folos școlile înființate pe teritoriul Regimentului II de graniță cu comanda în Năsăud. Astfel între anii 1770—1777 s'a deschis școala normală din Năsăud, cu caracter mai mult german, și mai târziu la 1784 și Institutul militar, având de scop instruirea copiilor grăniceri pentru a deveni buni ostași. Aceste școli au fost cercetate de mulți fii ai poporului nostru ortodox, fiind în apropiere și ele ne-au dat aproape pe toți conducătorii din vechime. Poporul de rând însă tot fără de instrucție rămâne și deci cu considerare la vremurile de atunci și a principiilor, împărăteasa Maria Theresia dă în anul 1776 ordinul său „Ratio Educationis totiusque Rei Litterariae per Regnum Hungariae et Provincias Eidem adnexas“, în virtutea căruia provoacă pe episcopi și domnii feudali să deschidă și susțină și pentru iobagi, școli populare în fiecare localitate. Rezultatul a fost negativ: episcopii nu aveau cum să deschidă șoli, iar domni-

1) „Istoria școalelor năsăudene“, de V. Șotropa și Dr. N. Drăgan, p. 13.

lor nu le trebuiau iobagi învățați.

Adevăratul început de sistematizare a învățământului popular și ortodox pentru noi Români începe abia cu urcarea pe tronul Ungariei alui Iosif al II-lea. Bărbat deștept și dornic de a ridica pe toți supușii săi la o stare culturală mai înaltă, la anul 1781 dă edictul de toleranță prin care se acordă deplină libertate și Românilor ortodocși de a-și clădi școli acolo unde se află cel puțin 100 de familii. Această dispoziție împărătească deschide o eră nouă pentru noi Români ortodocși, de aceea ea a și fost îmbrățișată cu multă dragoste din partea conducătorilor. Uniții cari își aveau școlile lor triviale în număr de 300 și cari erau ocrotite în drumul lor unit, nu au văzut cu ochi buni acest nou sistem de școli, a căror scop era instruirea cetățenilor în limba maternă și în religia lor. Poporul nostru însă a îmbrățișat cu drag acest drept de mult dorit.

(Va urma).

Pr. T. CIURUȘ

1) N. Iorga: „Istoria literară română în sec. XVIII“, v. II., p. 205.

■ ■ Abonați și răspândiți ■ ■
■ ■ „VIATA ILUSTRATA“ ■ ■

apărut în ediția Fundației culturale reg. „Principele Carol“, care cuprinde Legea serviciului social și regulamentul Căminului cultural și broșura Instrucțiuni, privind aplicarea prin „Astra“ a legii serviciului social, apărută în ediția „Astrei“ Sibiu.

C. preoți să studieze cu cea mai mare atențiune aceste broșuri spre a-și putea face cât mai deplin datoria în cadrul serviciului social. Serviciul social e un nou teren de muncă, în care preoții își pot dovedi devotamentul lor pentru progresul națiunii.

Cluj, la 28 Iunie 1939.

Consiliul eparhial.

Nr. 204/1939.

(25) 1—3

CONCURS

În conformitate cu dispozițiunea Ven. Consiliu Eparhial de sub Nr. 1455/1939, se publică concurs pentru ocuparea postului de *protopop al tractului Turda*, cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Renașterea“.

Beneficiile împreunate cu acest post sunt:

1. Salar dela stat.
2. Venitele parohiei centrale Turda, al cărei paroh este protopopul.

3. Venitele legale după postul de protopop.

Candidații îndreptățiți conform concluzului congresual Nr. 111 din 1888 să-și înainteze cererile înzestrate cu documentele necesare în termenul fixat Ven. Consiliu Eparhial din Cluj.

Turda, din ședința consiliului protopopesc, ținută la 11 Martie 1930.

Președ.-Protopop: *Romul Popa* Pr. *Emil Mureșanu*
adm. prot.

Nr. 3997/1039.

Aprobat.

Din ședința Consiliului eparhial ținută în 22 Iunie 1939.

† *Nicolae*, Episcop.

Ion Goron, secretar.

Oficiul protopopesc ort. rom. Bistrița

Nr. 304—1939.

(24) 2—3

CONCURS

Pentru complectarea postului de paroh din parohia de cl. III. *Dipșa*, protopopiatul Bistrița, se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Renașterea“.

Venitele împreunate cu acest post sunt:

1. Casă parohială nouă.
2. Sesiune parohială 19 jugăre și 1350 stânjini.
3. Venitele stolare obicinuite.
4. Salar dela stat conf. pregătirii.

Candidații la acest post își vor înainta cererile instruite cu documentele necesare Oficiului protopopesc ort. rom. din Bistrița în termenul legal. Vor prezenta act dela P. S. Sa Episcopul nostru, că pot fi luați în candidare. Cu prealabila noastră încunoștințare, se vor putea prezenta în parohie pentru a cânta, liturghisi, predica și a face cunoștință cu enoriașii.

Bistrița, la 9 Iunie 1939.

Oficiul protopopesc ort. rom. Bistrița în înțelegere cu Consiliul parohial din *Dipșa*.

Pr. V. *Mureșian*, adm. prot.

Nr. 44/1939.

(23) 2—3

CONCURS

Pentru întregirea postului de cantor în parohia *Filea*, protopopiatul Reghin, să publică concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în „Renașterea“.

Beneficiile împreunate cu acest post sunt:

1. Subvenție anuală dela parohie 3000 Lei, care sumă va fi plătită chiar și pe a. c.
2. Lemne de foc din pădurea Bisericeii, din parchetele ce se vor primi — partea competentă — conform amenajamentului pădurii.
3. Venitele stolare obicinuite.

Nu vor fi luați în candidație decât absolvenți ai școlii de cântăreți.

Candidații își vor înainta cererile însoțite de diploma de cantor, oficiului nostru parohial în termenul fixat, având a se prezenta Dumineca sau în vreo sârbătoare la biserică pentru a cânta în strană, arătându-și dexteritatea în cântări și tipic și a face cunoștință cu poporul.

Dintre candidații cu diploma de cantor câștigată la școala de cântăreți, vor fi preferați aceia cari au pricepere de a forma și coruri bisericesti.

Din ședința consiliului parohial ținută în *Filea* la 5 Martie 1939.

George Căzan, paroh, preș. cons. *Aurel Alexandrescu*, notar.

Nr. 650/1939.

Văzut: *I. Maloș*, protopop.

Tipografia Eparhiei ortodoxe române, Cluj.

Nr. 2946—1939.

Donațiunile făcute pe seama bisericilor din eparhia noastră în cursul anului 1938.

Cu sume mai însemnate au contribuit:

4. Protopopiatul Bistrița:

Pentru parohia:	Lei
Bistrița	21.900
Bistrița-Bârgăului	11.017
Filia Budacul-de-sus	2.650
Caila	3.200
Chintelnic	3.000
Galații-Bistriței	2.000
Josenii-Bârgăului	4.500
Mijlocenii-Bârgăului	3.350
Năsăud	422.080
Sângeorz-Băi	11.209
Piatra-Fântânelelor	23.612
Susenii-Bârgăului	30.500
Total:	539.018

5. Protopopiatul Câmpeni:

Albac: Primăria comunei Albac	2.000
Arada: Ministerul Lucrărilor Publice	60.000
Avram Iancu I, II: Nicolae Banciu și Jude Alexandru, diferite obiecte	5.000
Avram Iancu I, II: Văd. Bădău Samfira, dif. obiecte	2.000
„ „ Bodea Nicolae, diferite obiecte	1.500
„ „ Leah Constantin, diferite obiecte	1.000
Câmpeni I, II: Mai mulți enoriași, odăjdii și „	8.800
„ Nicolae Lup și soția, America	6.500
„ Soc. Ort. Rom. a Femeilor din Câmpeni	4.900
Certege: Iosif Plic, pădurar	5.000
Gârda-de-jos: Ministerul Cultelor	5.000
Lăzești: Mariș Todor, econom	1.000
Poiana: Ministerul Cultelor	5.000
Săcătura: Rafila Popa I. Ioan, econoamă	2.000
Sohodol: Mai mulți enoriași, diferite obiecte	7.750
„ Ministerul Cultelor	5.000
„ Sofia Toma, econoamă	2.000
„ Vasilie și Gheorghe Sicoe, economic, un prapor	1.400
Vidra-medie: Ministerul Cultelor	5.000
Danii mai mici pentru 3 parohii	1.615
Total:	132.465

6. Protopopiatul Cluj:

Apahida: Ministerul Domeniilor, chereștea	75.000
„ Ministerul Cultelor	35.000
Apahida: Primăria	25.000
„ Mai mulți enoriași	6.300
Bonțida: Ministerul Cultelor	20.000
„ Primăria	9.500
„ Pop Alex. învățător	2.000
„ Mai mulți enoriași	1.400
Cara: Primăria	5.000
„ Mai mulți enoriași, diferite obiecte	3.000
Cluj I: Industria Sârmei	50.000
„ Com. Mon. Istorice, București	50.000
„ Mai mulți enoriași	33.087

„ Ministerul Cultelor	10.000
„ Uzina Electrică, Cluj	5.000
Cluj II: Primăria Cluj	20.934
„ Ministerul Educației Naționale	25.000
„ Mai mulți enoriași	10.945
„ „ diferite obiecte	9.250
Cluj IV. „ „ „	14.870
Cojocna: Funcționarii dela gară Tunel, un clopot	12.000
Feiurd-Pădureni: Mai mulți enoriași	3.025
Geaca: Primăria comunei	2.500
„ Ioan Maghiar, pens. Mociu	2.500
Luna-de-sus: Mai mulți enoriași	1.500
Măguri: Primăria comunei	21.040
„ Prefectura jud. Cluj	20.000
„ Mai mulți enoriași	10.600
„ Com. Mon. Istorice, București	5.000
Marișelu: Prefectura jud. Cluj	20.000
Mociu: Primăria comunei Mociu	7.000
Muntele Rece: Mai mulți enoriași, dif. obiecte	4.186
Someșul Rece: Primăria comunei	8.103
„ „ Ioan Cadis	1.000
Danii mai mici pentru o parohie	700
Total:	530.440

7. Protopopiatul Dej:

Ciceu-Giurgești: Mai mulți enoriași, odăjdii	8.299
Ciceu-Poeni: Mai mulți enoriași	2.990
Dej: Reuniunea femeilor, 12 covoare	17.000
Dej: Mai mulți enoriași	4.340
„ Primăria orașului	4.000
„ Cornelia Micșă, diferite obiecte	3.000
Diviciorii-mari: Reuniunea femeilor, 12 minee	4.630
Gâlgău: Un mineiu	510
Gherla: Ministerul Cultelor	10.000
„ Primăria orașului	10.000
„ Soc. fem. ortodoxe, covoare	8.100
„ Preot Petru Șeulean, pictură	4.500
„ Mai mulți enoriași	3.181
Negrilești: Maria Pop	14.000
„ Ministerul Cultelor	5.000
„ Mai mulți enoriași	3.358
Ocna-Dej: C. A. M.	20.000
„ Emilia Hirizescu, un tetrapod	2.651
„ Traian Lupan	2.500
Osoiu: Pop Gheorghe, Loghin și Grigore, ornate	6.500
„ Mai mulți enoriași, ornate	5.000
„ Duma Grigore și soția Maria, pământ	4.000
Perișor: Ministerul Cultelor	5.000
Poiana-Blenchii: Composesoratul Urbarial, mat. lemnos	39.208
„ Pr. G. Micu, material lemnos	23.285
Top: Mai mulți enoriași	1.750
Spermezeu: Mai mulți enoriași	4.540
Vad: Gheorghe Sion, odăjdii	5.200
„ Mai mulți enoriași, 1 cruce	1.200
Total:	223.742

(Va urma)